

سرشناسه: رحیمی، عباس، ۱۳۲۶
 عنوان و نام پدیدآور: حکیم زمانه / مؤلف عباس رحیمی
 مشخصات نشر: قم: بهار دلها، ۱۳۹۷
 شابک ۹۷۸-۶۰۰-۴۹۲-۰۷۲-۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 موضوع: خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - سرگذشتنامه
 موضوع: Biography - ۱۹۳۹, Khamene'i, Ali Leader of IRI
 موضوع: ولایت فقیه
 موضوع: Wilayat al-faqih
 رده بندی کنگره: ۷۱۳۹۷: ۳/۱۶۹۳ DSR
 رده بندی دیویی: ۹۲/۰۸۴۴: ۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۷۱۹۸۲

حکیم زمانه

آشناسازی جوانان و نوجوانان با رهبر معظم انقلاب اسلامی ﷺ

مؤلف: حجت الاسلام عباس رحیمی
 صفحه آرا: جهان‌دیده
 انتشارات: بهار دلها
 طراح جلد: سلیمان جهان‌دیده
 شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
 چاپ: البرز
 نوبت چاپ: چاپ اول ۱۳۹۷
 قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

تلفن انتشارات: ۰۲۵-۳۷۷۴۱۳۶۲
 ۰۹۱۳۷۵۹۵۲۸۸ * ۰۹۱۳۷۵۳۲۰۴۱
 تماس با مؤلف: ۰۹۱۳۱۱۸۱۶۴۱
www.baharnashr.ir

حکیم زمانه

آشناسازی جوانان و نوجوانان
با رهبر معظم انقلاب اسلامی مدظله

عباس رحیمی

تقدیم به:

فقیه متعبد، اسوه جانبازان و مجاهدان، فورشید
درفشان انقلاب اسلامی، عبد صالح خدا از ذریه محمد
مصطفی و سلاله فاطمه زهرا علیها السلام، مرشد و مکیم فرزانه
رهبر عظیم الشان و آگاه زمانه حضرت آیت الله
العظمی امام خامنه‌ای (روحی فداه، المؤید من عند اله،
دام ظلّه، زاده اله الشرف و التوفیق لقيادة المسلمين و
امامة الامة مفضا الله تعالی و ایدّه.

با سلام بر مقتدا و رهبرم سید علی	زاده زهرا و فرزند برومند علی
من رحیمی، منم از شهر و دیار اشرفی	بی خیال از مال و دنیا و دلار و اشرفی
از خمینی شهر و محراب نماز جمعه‌ام	جان نثار حضر تعالی و کفن عمامه‌ام
از زبان مردم این خطه می‌گویم سخن	مردمی روشن ضمیر و یکه تاز و خط شکن
تا ظهور دولت حق جملگی رزمنده‌ایم	با شمائیم تا نفس می‌آید و تا زنده‌ایم
جانبه کف آماده اجرای فرمان توایم	محکم و ثابت قدم، هم عهد و پیمان توایم
ما نباشیم همچو کوفی بی وفا و عهد شکن	می‌زنیم با مشت محکم بر دهان اهریمن

فهرست

آشناسازی جوانان و نوجوانان با رهبر معظم انقلاب اسلامی علیه السلام	۱۳
مقدمه: معرفی اجمالی مقام معظم رهبری	
نگاهی کوتاه به زندگانی مقام معظم رهبری علیه السلام	۱۷
خاندان مقام معظم رهبری علیه السلام	۱۸
حیات سیاسی و اجتماعی.....	۱۹
دوران مبارزات پیش از انقلاب.....	۱۹
نخستین دستگیری (ایام ۱۵ خرداد).....	۲۰
دومین بازداشت (سفرهای انقلابی).....	۲۱
تشکیل جلسه «یازده نفره» حوزه علمیه قم.....	۲۲
بنیان‌گذاری جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.....	۲۳
سومین بازداشت.....	۲۳
چهارمین بازداشت.....	۲۳

۲۴	سه مرتبه بازداشت در سال ۱۳۵۰.....
۲۵	زندان ششم؛ سخت‌ترین دوره حبس.....
۲۶	تبعید به ایرانشهر.....
۲۷	تبعید به جیرفت.....
۲۷	سخنرانی عاشورای ۵۷ در حرم امام رضا (ع).....
۲۸	عضویت در شورای انقلاب.....
۲۹	تحصن در مسجد دانشگاه تهران.....
۳۰	فعالیت‌های سیاسی.....
۳۰	شورای انقلاب.....
۳۱	چرا مقام معظم رهبری (ع) به این سمت انتخاب شدند؟.....
۳۵	نامه امام خمینی (ع) به آیت‌الله خامنه‌ای (ع).....
فصل اول: مسائل کلی ولایت فقیه و نقش رهبری در مدیریت نظام	
۴۳	تفاوت رهبر الهی با رهبر غیر الهی.....
۴۳	راهنما و مرشد.....
۴۵	پیوند قلبی.....
۴۷	ولایت فقیه، تداوم ولایت امامان (ع).....
۵۰	وجوب اطاعت از ولی فقیه.....
۵۳	مشروعیت نظام به ولایت فقیه.....
۵۴	عدالت ولی فقیه.....
۵۶	مجلس خبرگان ناظر امین.....

فهرست ■ ۷

قانون اساسی و موضوع ولایت فقیه	۵۶
اصل ۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۵۸
اصل ۵۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۵۸
اصل ۱۰۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۵۸
اصل ۱۰۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (شرایط رهبری)	۵۹
اصل ۱۱۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۵۹
دیکتاتوری متصور نیست	۶۰
رهبری اساس انقلاب اسلامی	۶۱
معنای پشتیبانی از ولایت فقیه	۶۲
پیروزی و حفظ انقلاب با تکیه بر ولایت فقیه	۶۳
بخوانید و بشنوید تا آگاه شوید	۶۵
انتخاب رهبری با رأی مردم	۶۶
دیدبان آگاه	۶۷
تعامل و نه معامله	۶۸
بن بست شکن	۶۹
حکومت بر دل‌ها	۷۰
رهبری و حل معضلات	۷۱
رهبری و مدیریت بحران	۷۳
فصل الخطاب	۷۵
ولی فقیه و بسیج مردم	۷۶

تعیین سیاست خارجی	۷۷
رهبری و حقوق بیت المال	۷۸
حفظ حریم	۷۹
انتقاد از ولی فقیه و حفظ حریم	۸۱
ایجاد سوءظن با شایعات	۸۳
چرا مادام العمر؟	۸۴
فصل دوم: ویژگی های رهبر عظیم الشان انقلاب حضرت امام خامنه ای (مد ظله العالی)	
انتخاب آیت الله خامنه ای (مد ظله العالی)	۸۹
چرا حکیم؟	۹۳
زهد علوی	۹۵
مقام گریزی	۹۷
سعه صدر و اخلاق نیکو	۱۰۰
دلسوز و هوشمند	۱۰۰
گوش شنوا	۱۰۲
شهامت و شجاعت حسینی	۱۰۲
ایجاد امید	۱۰۵
مقابله با جنگ روانی دشمن	۱۰۷
جامع نگری مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)	۱۰۸
توجه خاص به مسائل کشور	۱۰۹
توجه عمیق رهبری (مد ظله العالی) به حوزه های علمیه	۱۱۱

واکنش رهبری علیه السلام در مواجهه با امور اجرایی	۱۱۲
رهبری علیه السلام و ارشادات	۱۱۴
نگرانی رهبری علیه السلام درباره سرنوشت جوانان	۱۱۶
بی تفاوتی و خونسردی جایز نیست	۱۱۶
حواستان جمع باشد!	۱۱۶
تفکرات سیاسی غلط	۱۱۷
جوانان ببینند	۱۱۷
سربازان امام!	۱۱۸
انقلاب، امروز چه تکلیفی را به او املا می کند؟	۱۱۸
بیشترین چیزی که روی ذهن جوان اثر می کند	۱۱۸
جوانان جلوتر از دیگران در صحنه اند	۱۱۹
جوان و جوانی، یکی از درخشندگی های آفرینش الهی	۱۱۹
به شدت امتحان می شوید!	۱۲۰
جوان، مهبط لطف پروردگار است	۱۲۰
انتظار از نسل جوان	۱۲۱
پرسش و پاسخ با رهبر معظم انقلاب علیه السلام	۱۲۲
جوانان باید این سه خصوصیت را دنبال کنند	۱۲۴
گره گشا	۱۲۴
مسئولیت عظیم نسل جوان	۱۲۵
زیباترین و مبارک ترین فصول دوران جوانی	۱۲۵

- وظیفه بزرگ و تاریخی ۱۲۶
- مراقب باشید! ۱۲۶
- شما امیدهای انقلاب و اسلامید ۱۲۷
- چشم ایران عزیز به تلاش جوانان ۱۲۸
- نیاز این لحظه تاریخ را بشناسید ۱۲۸
- بعضی‌ها حوصله حرکت ندارند ۱۲۹
- راه معنویت و صفا، کوچه بن‌بست نیست! ۱۲۹
- امروز کشور به شدت نیازمند شماست ۱۲۹
- این ملت و این نظام برای آینده خود نیاز به این جوانان دارد ۱۳۰
- من به عنوان پدر پیر شما، دلم سرشار از محبت شما جوانان است ۱۳۱
- سقوط ملت‌ها همیشه یک امر ناگهانی نیست؛ یک امر تدریجی است .. ۱۳۱
- زیباترین آمیزه ۱۳۲
- انقلابی مثبت باشید! ۱۳۲
- بسیاری از این کج‌روی‌ها ناشی از کمبود آگاهی است ۱۳۳
- اثر انگشت دشمن! ۱۳۴
- سرآغاز فهرست بلند مسائل کشور، مسئله عدالت ۱۳۴
- قدر جوانی را بدانید ۱۳۵
- بدون پیشرفت علم نمی‌شود کشور را پیش برد ۱۳۵
- امروز نوبت نسل جدید است ۱۳۶
- یک موجود مقدس و محبوب! ۱۳۶

جَدّی باشید	۱۳۷
آرمان‌گرایی را رها نکنید!	۱۳۷
کار دست شماست!	۱۳۷
جوان مسلمان اعتماد به نفس داشته باشد!	۱۳۸
جوان‌های ما بیدار و آگاهند	۱۳۸
آرمان‌های یک جوان ایرانی!	۱۳۹
سازوکار را باید جوان هوشمند فرزانه دانشجو پیدا کند.	۱۳۹
صرف ایمان کار را پیش نمی‌برد.	۱۴۰
امیدبخش‌ترین نیرو!	۱۴۱
اراده و نشاط و نیروی جوان	۱۴۱
حضور رهبر حکیم علیه السلام در تمامی صحنه‌ها	۱۴۱
حساسیت رهبری علیه السلام بر بصیرت مردم و مسئولان	۱۴۴
دیدار اعضای دفتر رهبری علیه السلام و سپاه حفاظت ولی امر	۱۴۶
وظیفه نخبگان	۱۴۹
بصیرت یعنی تشخیص خط درگیری با دشمن	۱۵۱
بصیرتی که ما عرض می‌کنیم، این است	۱۵۳
بصیرت موجب ثبات سیاسی کشور	۱۵۳
بصیرت مردم ما مثال‌زدنی است.	۱۵۴
اراده و بصیرت، کلید پیروزی در جنگ اراده‌ها	۱۵۵
بصیرت در برابر غفلت‌زایی دشمن	۱۵۶

- نخبگان مردم را آگاه کنند! ۱۵۷
- حساسیت رهبری علیه السلام نسبت به انقلابی‌گری و انقلابی ماندن ۱۵۹
- دغدغه نفوذ ۱۶۰
- نفوذ دشمن، عوامل درونی دشمنی با انقلاب ۱۶۶
- نفوذ دشمن، نفوذ فرهنگی، مقاومت اسلامی ۱۶۶
- رهبری علیه السلام و دغدغه وحدت ۱۷۸
- دغدغه‌های رهبری علیه السلام در مورد اشرافی‌گری مسئولان نظام ۱۸۰
- بخشی از سخنان مقام معظم رهبری علیه السلام در مورد اشرافی‌گری ۱۸۱
- عصبانیت نظام سلطه از رهبری علیه السلام ۱۸۵
- رهبری علیه السلام و مسئله انرژی هسته‌ای ۱۸۶
- هدایت مذاکرات هسته‌ای توسط رهبری علیه السلام ۱۸۹
- قطع رابطه و شکوفایی استعدادها ۱۸۹
- دفن اسلام، نتیجه سازش ۱۹۱
- استقبال از قطع رابطه ۱۹۲
- دغدغه رهبری علیه السلام نسبت به عزّت، کرامت، پیشرفت ۱۹۴
- رئیس جمهور آمریکا، منفورترین بشر نزد ملت ایران ۱۹۹

بسم الله الرحمن الرحيم

آشناسازی جوانان و نوجوانان با رهبر معظم انقلاب اسلامی علیه السلام

روح جوانان و نوجوانان عزیز، این آینده سازان کشورمان ایران سرافراز، در عطش شناخت بیشتر از رکن اصلی انقلاب یعنی رهبر عزیزمان می باشد. رهبری که امروز جهان اسلام به او مباحثات می کند و به تعبیر امام سفر کرده حضرت خمینی کبیر علیه السلام (او خورشیدی است) که گرمابخش فضای جامعه و دل های مؤمنان و ایرانیان و مسلمانان جهان است.

این شخصیت بزرگوار برای بسیاری از جمله جوانان ناشناخته است و کمتر قدر این گوهر ناب را می دانند. از این رو حقیر بر آن شدم که بسیار مختصر شخص ایشان را و منصب ولایت فقیه را اندکی روشن سازم. امید است جوانان از همین مختصر، گمشده خود را یافته و از این گنج بی پایان بهره کافی برند و فرصت را غنیمت شمرده، از میوه های این درخت تناور بهره مند گردند. امروز چشم امید تمام مظلومین و مستضعفین تحت ستم جهان

به ویژه مسلمانان و شیعیان بر محور مقاومت یعنی ایران اسلامی و به ویژه رهبر هوشمند و حکیم فرزانه آن حضرت امام خامنه‌ای عزیز علیه السلام می باشد. شخصی وارسته و فقیه، متعبد و نائب بر حق امام عصر علیه السلام که دلسوزانه و شبانه روز برای عزت ملت و اعتلای کلمه توحید از هیچ کوششی دریغ نمی کنند و مسئولیت پرچم سنگین اسلام و دردهای امت اسلام را بر دوش می کشد. به راستی که جفا است اگر کسی قدر او را نداند، زهی بی انصافی است که کسانی از میان اقشار مختلف نسبت به او بی وفایی کنند و در تضعیف او گام بردارند؛ چرا که امروز تضعیف ایشان، تضعیف اسلام، تضعیف شیعه و ظلم در حق جمهوری اسلامی و مظلومین جهان است.

لازم به ذکر است کتاب حاضر در یک مقدمه و دو فصل تنظیم شده است. مقدمه در معرفی اجمالی مقام معظم رهبری علیه السلام بوده، فصل اول در بیان مسائل کلی ولایت فقیه و نقش رهبری علیه السلام در مدیریت نظام و فصل دوم در بیان بعضی ویژگی های رهبر عظیم الشان می باشد.

عباس رحیمی

مقدمه

معرفی اجمالی مقام معظم رهبری مد ظله العالی

نگاهی کوتاه به زندگانی مقام معظم رهبری علیه السلام^۱

سیدعلی حسینی خامنه‌ای فرزند مرحوم حجت‌الاسلام والمسلمین حاج سیدجواد حسینی خامنه‌ای، در تیر ماه سال ۱۳۱۸ شمسی برابر با ۱۳۵۸ قمری در مشهد مقدس چشم به جهان گشود. او دومین پسر خانواده بود و مرحوم سیدجواد خامنه‌ای هم مانند بیشتر روحانیون و مدرسان علوم دینی، زندگی بسیار ساده‌ای داشت. همچنان‌که خود ایشان چنین نقل می‌کنند: «پدرم روحانی معروفی بود، اما خیلی پارسا و گوشه‌گیر؛ زندگی ما به سختی می‌گذشت. من یادم هست، شب‌هایی اتفاق می‌افتاد که در منزل ما شام نبود. مادرم با زحمت برای ما شام تهیه می‌کرد. آن شام هم نان و کشمش بود».

خانه‌ای که خانواده سیدجواد در آن زندگی می‌کردند در یکی از محله‌های فقیرنشین مشهد بود: «منزل پدری من که در آن متولد شده‌ام، تا چهار پنج سالگی من، یک خانه شصت-هفتاد متری در محله فقیرنشین

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری www.leader.ir.

مشهد بود، که فقط یک اتاق داشت و یک زیرزمین تاریک! هنگامی که برای پدرم میهمان می آمد - و معمولاً پدر بدین خاطر که روحانی و محل مراجعه مردم بود، میهمان داشت - همه ما باید به زیرزمین می رفتیم تا میهمان برود. بعد عده ای که به پدر ارادتی داشتند، زمین کوچکی را کنار این منزل خریده و به آن اضافه کردند و ما دارای سه اتاق شدیم».

خاندان مقام معظم رهبری علیه السلام

پدر

پدرش سیدجواد خامنه ای (۲۰ جمادی الثانی ۱۳۱۳ نجف، ۱۶ آذر ۱۳۶۵/۱۴ تیر ۱۳۶۵) از علما و مجتهدان عصر خود بود، که در نجف متولد شده و سپس در دوران کودکی همراه خانواده اش به تبریز آمد.

مادر

بانو میردامادی (۱۲۹۳ ش - ۱۳۶۸ ش)، مادر آیت الله خامنه ای بانویی زاهد، متشرع، آشنا با آیات قرآن، احادیث، تاریخ و ادبیات بود. او در جریان مبارزه با رژیم پهلوی با فرزندان مبارزش، به ویژه آیت الله سیدعلی خامنه ای همگام بوده است.^۱

آیت الله خامنه ای درباره مادرشان می گویند: «مادرم خانم بسیار فهمیده، باسواد، کتابخوان، دارای ذوق شعری و هنری، حافظ شناس - البته حافظ شناس که می گویم نه به معنای اشراف علمی، بلکه به معنای مأنوس بودن با دیوان حافظ - و با قرآن کاملاً آشنا بود و صدای خوشی هم داشت. ما

۱. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ش ب ۱۲۲۶.

وقتی بچه بودیم، همه می‌نشستیم و مادرم قرآن می‌خواند؛ خیلی هم قرآن را شیرین و قشنگ می‌خواند. ما بچه‌ها دورش جمع می‌شدیم و برایمان به مناسبت، آیه‌هایی را در مورد زندگی پیامبران (علیهم‌السلام) می‌گفت. من خودم اولین بار، زندگی حضرت موسی (علیه‌السلام)، زندگی حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) و بعضی پیامبران دیگر را از مادرم - به این مناسبت - شنیدم. مادر هنگامی که به نام پیامبران در قرآن می‌رسید، بنا می‌کرد به شرح دادن».

آیت‌الله سیدهاشم نجف‌آبادی (میردامادی) (۱۳۰۳ ق - ۱۳۸۰ ق)، جدّ مادری آیت‌الله خامنه‌ای (علیه‌السلام) (از خاندان میرداماد و فیلسوف مشهور عصر صفویه) از شاگردان آخوند خراسانی و میرزا محمدحسین نائینی، از علما و مفسران قرآن و از ائمه جماعت مسجد گوهرشاد بود.^۱ ایشان به امر به معروف و نهی از منکر اهتمام ویژه‌ای داشت و در پی اعتراض به کشتار مردم در مسجد گوهرشاد در دوره حکومت رضاشاه، به سمنان تبعید شد.^۲ نسب آیت‌الله خامنه‌ای (علیه‌السلام) از سوی مادر، به «محمد دیباج» فرزند امام جعفر صادق (علیه‌السلام) می‌رسد.^۳

حیات سیاسی و اجتماعی

دوران مبارزات پیش از انقلاب

پیشینه فعالیت‌های سیاسی - مذهبی خاندان آیت‌الله خامنه‌ای (علیه‌السلام) در او زمینه تربیتی برای مبارزه سیاسی - مذهبی فراهم آورده بود. نقطه آغازین ورود به

۱. آقابزرگ طهرانی، ۵۵۹/۲.

۲. تاریخ علمای خراسان، ص ۳۰۸؛ قاسم پور، ۶۰.

۳. زنگنه قاسم‌آبادی، ۴۵۸/۱.

فعالیت‌های سیاسی، دیدار او با سید مجتبی نواب صفوی (میرلوحی) در مشهد بود، که به بیان خود او اولین بارقه‌های انقلابی را در وی پدید آورد.^۱ نخستین دیدار وی با امام خمینی علیه السلام در سال ۱۳۳۶ ش صورت گرفت؛ اما چهره سیاسی امام خمینی علیه السلام برای اولین بار در جریان لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی برای ایشان مکشوف شد.^۲

آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام با آغاز نهضت اسلامی به رهبری امام خمینی علیه السلام در سال ۱۳۴۱ ش وارد عرصه‌های گوناگون مبارزه با طاغوت شد. ایشان جزء نخستین افرادی بود که همگامی و فعالیت مبارزاتی را در دوره قبل از قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲ آغاز کرد.^۳ در بهمن ۱۳۴۱، پس از همه‌پرسی لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی، آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام و برادرش سید محمد مأمور رساندن گزارش آیت‌الله محمد هادی میلانی علیه السلام به امام خمینی علیه السلام در قالب نامه در مورد واکنش مردم مشهد به این همه‌پرسی شدند.^۴

نخستین دستگیری (ایام ۱۵ خرداد)

در سال ۱۳۴۲ و در آستانه ماه محرم، امام خمینی علیه السلام آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام را مأمور ساخت پیام‌هایی را به آیت‌الله میلانی علیه السلام و علما، روحانیون و هیأت‌های مذهبی خراسان در جهت تداوم نهضت و آگاه‌سازی مردم در قبال تبلیغات رژیم پهلوی انتقال دهد.^۵ امام خمینی علیه السلام در این پیام‌ها خط‌مشی مبارزه را

۱. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، ش ب ۱۲۲۶.

۲. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، ش ب ۱۲۲۸.

۳. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، ش ب ۱۱۹. ۴. مشهد در بامداد نهضت اسلامی، ص ۱۴۸.

۵. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، مصاحبه با آیت‌الله خامنه‌ای، ش ب ۱۲۲۹ و ۱۲۳۱.

ترسیم کرده و از علما و روحانیون خواسته بود تا به منظور تبیین جنایات رژیم پهلوی، ذکر واقعه مدرسه فیضیه از روز هفتم محرم در منابر خوانده شود.^۱ آیت الله خامنه‌ای (ره) خود نیز برای محقق ساختن هدف و اجرای خط مشی امام خمینی (ره) راهی بیرجند - که تحت نفوذ خاندان علم بود - شد و در منابر و مجالس آن شهر درباره حادثه مدرسه فیضیه و سلطه اسرائیل بر جوامع اسلامی سخنرانی کرد.^۲ به دنبال این سخنرانی‌ها، وی در دوازدهم خرداد ۱۳۴۲ مقارن با هفتم ماه محرم ۱۳۸۳، دستگیر و در مشهد زندانی شد.^۳

دومین بازداشت (سفرهای انقلابی)

آیت الله خامنه‌ای (ره) در بهمن ۱۳۴۲، مقارن با رمضان ۱۳۸۳ ق برای تبلیغ و تبیین مسائل نهضت اسلامی راهی زاهدان شد.^۴ سخنرانی‌های ایشان در مساجد زاهدان و استقبال مردمی از آن، رژیم را بر آن داشت که وی را دستگیر و به زندان قزل قلعه - که در آن زمان محل بازداشت زندانیان سیاسی و امنیتی بود - منتقل نماید.^۵ در چهاردهم اسفند ۱۳۴۲ قرار بازداشت آیت الله خامنه‌ای (ره) به قرار التزام به عدم خروج از حوزه قضایی تهران تبدیل و ایشان از زندان آزاد شد.^۶ از این پس تا پیروزی انقلاب اسلامی فعالیت‌های ایشان همواره تحت کنترل مأموران امنیتی قرار داشت.

۱. باقری، ۱۲-۱۳.

۲. بهبودی، ۱۲۹-۱۳۴.

۳. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، ش ب ۶۱۴ و ۱۲۳۱ و ۱۳۳۲.

۴. بهبودی، ۱۶۲-۱۶۶.

۵. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، مصاحبه با آیت الله خامنه‌ای، ش ب ۱۲۳۴.

۶. بهبودی، ۱۸۷.

تشکیل جلسه «یازده نفره» حوزه علمیه قم

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه در پاییز ۱۳۴۳ از قم به مشهد بازگشت و در کنار مراقبت از پدر به فعالیت‌های علمی و سیاسی پرداخت.^۱ او در زمرة روحانیونی بود که اندکی پس از تبعید امام خمینی رحمته الله علیه به ترکیه، با نگارش نامه‌ای به دولت وقت - دولت امیرعباس هویدا - در ۲۹ بهمن ۱۳۴۳ به اوضاع نابسامان کشور و تبعید امام خمینی رحمته الله علیه اعتراض کردند.^۲ سیدعلی خامنه‌ای رحمته الله علیه به همراه عبدالرحیم ربانی شیرازی، علی فیض مشکینی، ابراهیم امینی، مهدی حائری تهرانی، حسینعلی منتظری، احمد آذری قمی، علی قدوسی، اکبر هاشمی رفسنجانی، سید محمد خامنه‌ای و محمدتقی مصباح یزدی^۳ اعضای گروه یازده نفره‌ای بودند که با هدف تقویت و اصلاح حوزه علمیه قم برای مبارزه با رژیم پهلوی شکل گرفت. مبارزه بر مبنای فکر و عقیده بود و همین امر علت پیشرفت آن بود و روحانیون نیز به منزله بدنه و مغز متفکر مبارزه بودند. آنان در این مرحله از مبارزه به این نتیجه رسیده بودند که بدون تشکل، موفقیت کمتری خواهند داشت و وجود آن موجب می‌شود که از فروپاشی مبارزه توسط رژیم جلوگیری شود. این گروه در دوران تبعید امام خمینی، برنامه‌ریزی جریان مبارزات و تداوم آن را بر عهده گرفت. از این گروه به عنوان اولین تشکیلات سری حوزه علمیه قم یاد می‌شود. فعالیت این گروه در اواخر سال ۱۳۴۵ ش توسط ساواک کشف و به دنبال آن برخی از اعضا دستگیر و برخی دیگر، از جمله آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه تحت تعقیب قرار گرفتند.

۱. بهبودی، ۱۹۲-۱۹۵.

۲. اسناد انقلاب اسلامی، ۱۲۸/۳-۱۳۰.

۳. هاشمی رفسنجانی، دوران مبارزه، ۱۵۶۶/۲.

بنیان‌گذاری جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

در کنار این گروه، جلسه دیگری هم شکل گرفت که بنیان جامعه مدرسین امروز است. «ما جزء کسانی هستیم که در اولین نشست‌های جامعه مدرسین عضو بودیم، شرکت داشتیم. هم بنده بودم، هم به نظرم آقای هاشمی بود... آقایان [علی] مشکینی، ربانی شیرازی، [ناصر] مکارم و... یک عده مسن‌ترها هم شرکت می‌کردند».^۱

سومین بازداشت

در پی دستگیری و تبعید آیت‌الله سید حسن قمی رحمته‌الله در فروردین ۱۳۴۶، که به دنبال سخنرانی ضد رژیم او در مسجد گوهرشاد صورت گرفت، آیت‌الله خامنه‌ای رحمته‌الله از آیت‌الله میلانی رحمته‌الله درخواست کرد تا به این اقدام اعتراض کند.^۲ این اقدام وی سبب شد مأموران ساواک از حضور او در مشهد اطلاع یافته و در چهاردهم فروردین همان سال، در مراسم تشییع جنازه آیت‌الله شیخ مجتبی قزوینی رحمته‌الله، وی را دستگیر کنند.^۳ ایشان در ۲۶ تیر همان سال آزاد شد،^۴ اندکی پس از آزادی، در تهران به ملاقات زندانیان سیاسی رفت.^۵

چهارمین بازداشت

با درگذشت آیت‌الله سید محسن حکیم رحمته‌الله در خرداد ۱۳۴۹ بحث مرجعیت که در گذشته پس از رحلت آیت‌الله بروجردی رحمته‌الله مطرح شده بود، به صورت

۱. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، مصاحبه با آیت‌الله خامنه‌ای، ش ب ۱۲۳۴.

۲. یاران امام ...، میلانی، ۷/۳.

۳. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ش ب ۶۱۴.

۴. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ش ب ۵۷۴.

۵. یادداشت‌های روزانه مهندس مهدی بازرگان، ۴۲۲-۴۲۳.

جدی در جامعه مطرح گردید. در این میان، آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه ضمن گرامی داشت مقام فقهی و علمی آیت الله حکیم رحمته الله علیه و ارسال پیام‌های تسلیت به برخی از علما، تلاش مضاعفی برای تحکیم مرجعیت امام خمینی رحمته الله علیه به عنوان مرجع تقلید اعلم انجام داد. در همان ایام و به دنبال شهادت آیت الله سید محمد رضا سعیدی رحمته الله علیه در بیست خرداد ۱۳۴۹ توسط ساواک، که از مهم‌ترین مروجین امام خمینی رحمته الله علیه در آن مقطع بود، تلاش کرد به همراه شمار دیگری از مبارزان ضمن هدایت واکنش‌های مردمی در اعتراض به شهادت وی، از موقعیت پدیدآمده به نفع مبارزه بهره‌برد. بر اثر جریان‌سازی وی در این برهه بود که عده‌ای از طلاب علوم دینی به تهیه و انتشار اعلامیه‌هایی در حمایت از امام خمینی رحمته الله علیه و انتقاد از رژیم و ساواک اقدام کردند.^۱ به دنبال آن و با گسترش دامنه اعتراضات و مبارزات^۲ ساواک مشهد ایشان را در دوم مهر ۱۳۴۹ دستگیر و مدتی در زندان لشکر خراسان تنها زندان امنیتی مشهد بازداشت کرد.^۳

سه مرتبه بازداشت در سال ۱۳۵۰

در پی تحریم جشن‌های ۲۵۰۰ ساله از سوی امام خمینی رحمته الله علیه،^۴ ساواک مراقبت‌های شدیدی نسبت به فعالیت روحانیون مبارز در پیش گرفت. بر این اساس وی در مرداد ۱۳۵۰ به ساواک مشهد احضار و مدتی در زندان

۱. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، ش ب ۱۳۰؛ نیز: ش ب ۱۸۳؛ یاران امام ... سعیدی، ۳۲/۱.

۲. یاران امام ... میلانی، ۴۲۳/۳ - ۴۲۴.

۳. تقویم تاریخ خراسان، ص ۲۲۵.

۴. صحیفه امام، ۳۵۸/۲ - ۳۷۳.

لشکر خراسان بازداشت شد.^۱ او پس از آزادی، فعالیت‌های خود را ادامه داد و در همان سال دو بار دیگر نیز بازداشت شد؛ یکی در آبان ۱۳۵۰ که به بازداشت کوتاه‌مدت ایشان در زندان لشکر خراسان انجامید. دیگری در ۲۱ آذر همان سال که به اتهام اقدام برضد امنیت داخلی به سه ماه حبس محکوم گردید.^۲

زندان ششم: سخت‌ترین دوره حبس

آیت‌الله خامنه‌ای (ره) در آبان ۱۳۵۳ به دعوت آیت‌الله محمد مفتح (ره)، امام جماعت مسجد جاوید تهران - که در آن ایام ممنوع‌المنبر شده بود - در آن مسجد به سخنرانی پرداخت. در پی آن، ساواک به دستگیری آیت‌الله مفتح (ره) و تعطیلی مسجد جاوید به عنوان یکی از کانون‌های مهم مبارزه اقدام کرد.^۳

به دنبال آن، منزل آیت‌الله خامنه‌ای (ره) هم در آذرماه همان سال مورد بازرسی ساواک قرار گرفت. ساواک علت بازرسی را اظهارات وی در جلسه‌ای خصوصی درباره‌ی ضرورت ایجاد جمعیتی برای سامان‌دهی مبارزه و استفاده از فرصت‌ها برای پیشبرد اهداف نهضت اسلامی در مشهد اعلام نمود.^۴ در نهایت آیت‌الله خامنه‌ای (ره) در دی ماه ۱۳۵۳ برای ششمین بار دستگیر و این بار به زندان کمیته مشترک ضدخرابکاری در تهران منتقل

۱. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، ش ب ۱۲۳؛ همان، ش ب ۱۴۶.

۲. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ش ب ۱۴۶. ۳. نیکبخت، زندگی و مبارزات... مفتح، ۴۰۸.

۴. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ش ب ۵۷۳.

گردید^۱ و به گفته خود ایشان دشوارترین و سخت‌ترین وضعیت حبس خود را تجربه کرد. او در حبس، اجازه ملاقات نداشت و از وضعیت و محل حبس او اطلاعی به خانواده‌اش نیز داده نشده بود.^۲

تبعید به ایرانشهر

به دنبال درگذشت آیت‌الله سید مصطفی خمینی رحمته‌الله در اول آبان ۱۳۵۶ در نجف اشرف، آیت‌الله خامنه‌ای رحمته‌الله به همراه برخی از مبارزان، مراسم ختمی در ششم آبان در مسجد ملاهاشم برپا کردند.^۳ در همان ایام به همراه عده‌ای از علمای مشهد، تلگرام تسلیتی به امام خمینی رحمته‌الله در نجف مخابره کردند. در حقیقت با درگذشت آیت‌الله سید مصطفی خمینی رحمته‌الله و تحولاتی که در پی آن پدید آمد، نهضت اسلامی وارد مرحله‌نهایی خود شد و حرکت‌های جدی برای پیروزی انقلاب آغاز گردید.

رژیم پهلوی هم در واکنش به این فعالیت‌ها، به‌رغم اعلام سیاست فضای باز سیاسی، با سرکوب و خفقان، فعالیت‌های مبارزان را محدودتر کرد. به دنبال اجرای این سیاست، برخی از مبارزان سرشناس به تبعید محکوم شدند؛ که آیت‌الله خامنه‌ای رحمته‌الله هم در زمره آنان بود. او از سوی کمیسیون امنیت اجتماعی خراسان به سه سال تبعید در ایرانشهر محکوم گردید^۴ و مأموران ساواک در ۲۳ آذر ۱۳۵۶ به منزل او یورش برده و او را دستگیر و به ایرانشهر انتقال دادند.

۱. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ش ب ۵۷۴؛ همان ۶۱۴؛ نیز: ش ب ۵۷۲.

۲. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، ش ب ۵۷۵. ۳. امام خمینی در آیینۀ اسناد، ۵۲/۶.

۴. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ش ب ۵۷۶.

تبعید به جیرفت

با اوج‌گیری انقلاب اسلامی در آستانه ماه رمضان، ۲۸ شعبان ۱۳۹۸/۲۸ تیر ۱۳۵۷، شماری از طلاب حوزه علمیه مشهد به ادامه تبعید آیت‌الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) اعتراض و خواستار بازگشت وی به مشهد شدند، که به دخالت مأموران انتظامی انجامید.^۱ گسترش فعالیت‌های انقلابی و مردمی آیت‌الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) در راستای جهت‌دهی و سامان‌دهی مبارزه در ایرانشهر و مناطق و شهرهای اطراف از یک سو، محبوبیت و نفوذ روزافزون وی در میان اقشار مختلف مردم آن سامان از سوی دیگر، مقامات امنیتی را بر آن داشت تا محل تبعید وی را به جیرفت - که در مقایسه با ایرانشهر دورافتاده و دارای محدودیت‌های بیشتری بود - تغییر دهند. از این رو ایشان در ۲۲ مرداد به جیرفت انتقال یافت.^۲

سخنرانی عاشورای ۵۷ در حرم امام رضا (ع)

آیت‌الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) در نوزدهم و بیستم آذرماه ۱۳۵۷ همزمان با تاسوعا و عاشورای حسینی، سخنرانی پرشوری در اجتماع بزرگ راهپیمایان مشهد ایراد کرد و خطبه شب عاشورا را در حرم مطهر امام رضا (ع) به نام امام خمینی (ره) خواند. ایشان با این اقدام انقلابی، تابوی سنتی حکومت پهلوی را که تا پیش از آن، مراسم مذکور را به صورت تشریفاتی و با دعا برای محمدرضا پهلوی اجرا می‌کرد، درهم شکست.^۳ همچنین او در روز عاشورا

۱. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، ش ب ۵۷۶. ۲. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، ش ب ۱۰۲.

۳. مرکز اسناد انقلاب اسلامی، آرشیو، ش ب ۵۷۲؛ مؤسسه پژوهشی فرهنگی، ش ب ۱۹۲۱.

تظاهرات عظیم مردم مشهد را سامان‌دهی کرد و در اجتماع بزرگ آنان به سخنرانی پرداخت.^۱ وی در شمار روحانیونی بود که در ۲۴ آذر در اعتراض به حمله مأمورین رژیم پهلوی به بیمارستان شاهرضای مشهد (بیمارستان کنونی امام رضا علیه السلام) برنامه تحصن در بیمارستان مزبور را مطرح کرد.^۲ در مسیر حرکت آنان برای تحصن بسیاری از مردم نیز به آنان پیوستند و در شمار متحصنین قرار گرفتند.^۳ متحصنین با صدور اعلامیه‌ای ضمن تشریح جنایات عوامل حکومت پهلوی، مجازات آنان را خواستار شدند^۴ و بر سرنگونی حکومت پهلوی و بازگشت امام خمینی علیه السلام تأکید کردند. این اقدام آنان بازتاب گسترده‌ای یافت و اعلامیه‌های متعددی در همبستگی و حمایت از آنها در سراسر ایران منتشر شد.^۵

عضویت در شورای انقلاب

با شتاب گرفتن روند فروپاشی حکومت پهلوی و نمایان شدن نشانه‌های پیروزی نهایی نهضت اسلامی، امام خمینی علیه السلام در ۲۲ دی‌ماه ۱۳۵۷ فرمان تشکیل شورای انقلاب اسلامی را صادر کردند.^۶ آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام که از سوی امام علیه السلام به عضویت آن شورا انتخاب شده بودند، با نقش محوری که در تحولات انقلاب اسلامی در مشهد داشت، این شهر را ترک و در اواخر دی‌ماه ۱۳۵۷ به تهران آمده و در مدرسه رفاه مستقر شده و همگام با دیگر

۱. روزشمار انقلاب اسلامی، ۳۳۹/۸، ۳۵۲. ۲. انقلاب اسلامی به روایت، ۳۳/۲۰.

۳. شمس‌آبادی، ۳۱۵-۳۱۶. ۴. اسناد انقلاب اسلامی، ۴۹۲/۳-۴۹۳.

۵. انقلاب اسلامی به روایت، ۱۸۸/۲۱ و ۱۲۳-۱۲۴.

۶. صحیفه امام، ج ۵، ص ۴۲۶-۴۲۸.

مبارزان، به ویژه آیات بهشتی، مطهری و مفتاح برای تدارک مرحله نهایی پیروزی انقلاب اسلامی و برنامه ریزی برای آینده، نقش فعالی بر عهده گرفت.^۱ پس از تشکیل کمیته استقبال از امام خمینی علیه السلام توسط شورای انقلاب اسلامی^۲ مسئولیت کمیته تبلیغات آن را عهده دار شد.

تحصن در مسجد دانشگاه تهران

به دنبال بسته شدن فرودگاه‌های کشور به دستور بختیار و ممانعت از بازگشت امام خمینی علیه السلام به ایران، آیت الله خامنه‌ای علیه السلام به همراه آیت الله بهشتی علیه السلام و چند تن از روحانیون مبارز سرشناس در اعتراض به این اقدام دولت، در مسجد دانشگاه تهران تحصن عظیمی را سامان دهی کردند، که با پیوستن سایر علما، دانشگاهیان و مردم ابعاد وسیعی به خود گرفت.^۳

شب قبل از آغاز تحصن، آیت الله بهشتی علیه السلام در بهشت زهرا سخنرانی کرد و آیت الله خامنه‌ای علیه السلام قطعنامه‌ای را که خود تهیه کرده بود، برای مردم قرائت نمود و با این برنامه تحصن روز بعد در مسجد دانشگاه تهران قطعیت یافت. آیت الله خامنه‌ای علیه السلام در طول تحصن با تشکیل ستادی و با مشارکت برخی از مبارزین متحصن به اقداماتی دست زدند، که عمده ترین آن‌ها انجام سخنرانی، انتشار اعلامیه و انتشار نشریه‌ای به نام «تحصن» بود.^۴ متحصنان در روز هشتم بهمن با صدور اعلامیه‌ای تأکید کردند که تا باز شدن فرودگاه‌ها

۱. او به تنهایی، ص ۶۳؛ حدیث ولایت، ج ۲، ص ۴۰.

۲. قاسم پور، ۹۲-۹۴.

۳. هاشمی رفسنجانی، انقلاب و پیروزی، ص ۱۶۱-۱۶۲؛ اطلاعات، ش ۵۷۷۱، ۱۳۵۷/۱۱/۹.

۴. مصاحبه‌های ... ۱۳۶۲-۱۳۶۳، ۱۸۲-۱۸۳.

به روی امام خمینی علیه السلام به تحصن خود ادامه خواهند داد.^۱ این تحصن که تا صبح روز دوازدهم بهمن ادامه یافت،^۲ مسجد دانشگاه تهران را به کانونی تأثیرگذار در روند مبارزه تبدیل کرد.

در لحظه تاریخی ورود امام خمینی علیه السلام به میهن در تاریخ دوازدهم بهمن ۱۳۵۷ آیت الله خامنه ای علیه السلام، به همراه علما، روحانیون و مبارزان اسلامی برای استقبال از امام خمینی علیه السلام در فرودگاه مهرآباد حضور یافت. در طول دهه فجر انقلاب اسلامی، آیت الله خامنه ای علیه السلام همواره در کنار امام خمینی علیه السلام بود و در بسیاری از امور به ایشان مشورت می داد، همچنین مسئولیت کمیته تبلیغات دفتر امام علیه السلام را با هدف مقابله با توطئه های خبری و تبلیغاتی مخالفان داخلی و خارجی حکومت اسلامی، مقابله با فرصت طلبی های احزاب و گروه های گوناگون سیاسی، تنظیم و انتشار اخبار و انتشار نشریه ای به نام «امام» بر عهده داشت. خود نیز چند مقاله نوشت و در آن نشریه منتشر کرد.^۳

دهه اول انقلاب اسلامی: بهمن ۱۳۵۷ - خرداد ۱۳۶۸

فعالیت های سیاسی

شورای انقلاب

یکی از نخستین عرصه های نقش آفرینی آیت الله خامنه ای علیه السلام در روند تکوین نظام جمهوری اسلامی، عضویت و فعالیت در شورای انقلاب بود. این شورا پس از مهاجرت امام خمینی علیه السلام به فرانسه در مهرماه ۱۳۵۷ و ظهور نشانه های

۲. پایه پای آفتاب، ۱۹۵/۲.

۱. اسناد انقلاب اسلامی، ۷۱۴/۴.

۳. قصه آفتاب، ص ۹۵.

پیروزی انقلاب اسلامی و ورود نهضت اسلامی به مرحله انقلاب با نظر امام خمینی علیه السلام از اوایل آبان شکل گرفت و اعضای آن توسط امام خمینی علیه السلام به تدریج انتخاب شدند، اما به لحاظ رعایت ملاحظات مختلف به صورت رسمی در آستانه پیروزی انقلاب در ۲۲ دی ماه ۱۳۵۷ اسامی اعضا اعلام گردید.^۱

نخستین اعضای شورا آقایان مرتضی مطهری، سید محمد حسینی بهشتی، سید عبدالکریم موسوی اردبیلی، محمدرضا مهدوی کنی، سید علی خامنه‌ای و محمد جواد باهنر و اکبر هاشمی رفسنجانی بودند. در ادامه کار شورا نیز افراد دیگری به عضویت آن درآمدند.^۲ آیت الله خامنه‌ای علیه السلام در اواخر دی ماه در این جلسات حضور پیدا کرد.^۳ شورا در این مقطع، تصمیم‌گیری‌های مهم در مورد مبارزه را بر عهده داشت. از جمله آن‌ها مذاکره با مقامات حکومت پهلوی و مقامات کشورهای خارجی، از جمله آمریکا و نیز تشکیل کمیته استقبال از امام خمینی علیه السلام بود.^۴ اقدام مهم دیگر شورای انقلاب در مقطع قبل از پیروزی، معرفی مهدی بازرگان به عنوان رئیس دولت موقت به امام خمینی علیه السلام بوده است.^۵

چرا مقام معظم رهبری علیه السلام به این سمت انتخاب شدند؟

در چهاردهم خرداد ۱۳۶۸، در حالی که مردم و مسئولان آماده تشییع و تدفین پیکر پاک امام خمینی علیه السلام بودند، در جلسه‌ای با حضور مسئولان

۱. صحیفه امام، ج ۵، ص ۴۲۶-۴۲۸.

۲. خاطرات آیت الله محمدرضا مهدوی کنی، ص ۱۸۳.

۴. قاسم پور، ۹۲-۹۴.

۳. پایه پای آفتاب، ۱۹۲/۲.

۵. هاشمی رفسنجانی، انقلاب و پیروزی، ۱۶۹.